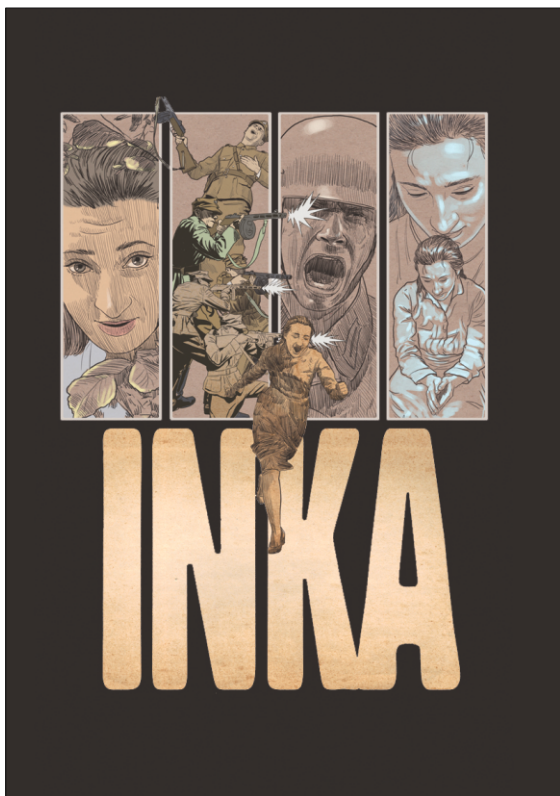

INKA – PAMIĘĆ – PATRIOTYZM

WARSZTATY HISTORYCZNE

Organizator: Muzeum Wojska w Białymstoku
Autorzy scenariusza: Ewelina Sarosiek, Piotr Białokozowicz
Opracowanie graficzne: Barbara Bielawiec

Czas trwania zajęć: 90 min.

Wiek uczestników: 13-18 lat
Liczba uczestników zajęć: max. 30 osób

CELE WARSZTATÓW

Cele ogólne:

- Uczestnicy pobudzani są do refleksji nad hierarchią wartości w ich życiu, miejscem jakie zajmuje w nim przywiązanie i troska o Ojczyznę.
- Uczestnicy podnoszą poziom wiedzy i świadomości na temat lokalnego dziedzictwa historycznego oraz tradycji niepodległościowych.
- Uczestnicy czerpią wzorce i wartości w oparciu o model zachowań osób, które zmuszone były do trudnych decyzji na tle wojennej rzeczywistości.

Cele szczegółowe:

- Uczestnik definiuje pojęcie „wyklęty” jako słowo niejednoznaczne oraz wartościuje je w zależności od kontekstu sytuacyjnego.
- Uczestnik poznaje losy pokolenia „Inki” oraz historię antykomunistycznego podziemia niepodległościowego.
- Uczestnik interpretuje zdarzenia z przeszłości, przewiduje oraz rozumie ich konsekwencje.
- Uczestnik uzasadnia własne wybory w oparciu o doświadczenia nastoletniej Danuty Siedzik – rówieśniczki, postawionej przed trudnymi decyzjami czasu wojny.
- Uczestnik definiuje współczesne pojęcie patriotyzmu.

METODY NAUCZANIA

- dyskusja;
- pogadanka;
- opis;
- burza mózgów;
- zajęcia praktyczne;
- gra dydaktyczna.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- taśma malarska, żółta i niebieska kartka A4, zdjęcia eksponatów (zał. 1.), historia „Inki” i „Żołnierzy Wyklętych” (zał. 2.);
- zestawy kart z epizodami z życia partyzanta (zał. 3.);
- plansze z fragmentami komiksu (zał. 4.), kartki, długopisy;
- karteczki typu in-post, długopisy, piramida wartości – pusta (zał. 5.), piramida wartości „Inki” (zał. 6.);
- brystol, markery/mazaki, nożyczki, klej/taśma klejąca, gazety;
- tablica/flipchart.

Przebieg zajęć

1. „Wyklęty” (5 min.)

- Przygotowanie: salę, w której odbywać się będą zajęcia dzielimy na dwie części za pomocą wyklejenia przez środek linii taśmą malarską. Na linii dodatkowo możemy wykleić napis „WYKLĘCI”. Żółtą kartkę A4 umieszczamy w widocznym miejscu w jednej połowie sali, a kartkę niebieską w drugiej połowie.
- Ćwiczenie: uczestnicy zajmują miejsca według własnego skojarzenia ze słowem „WYKLĘCI” — jeżeli jest to skojarzenie negatywne uczestnicy powinni stanąć na stronie oznaczonej kartką żółtą, jeżeli jest to skojarzenie pozytywne, na stronie oznaczonej kartką niebieską. Omawiamy i wypisujemy skojarzenia poszczególnych uczestników, inicjujemy krótką dyskusję.

2. Partyzanci – kim byli? (5 min.)

- Przygotowanie: zdjęcia eksponatów (zał. 1.) rozkładamy na podłodze lub je rozwieszamy.
- Ćwiczenie: opowiadamy historię „Żołnierzy Wyklętych” i „Inki” na podstawie prezentowanych fotografii. Opcjonalnie możemy odczytać gotowy tekst (zał. 2.).

3. Decyzję podejmij sam (40 min.)

- Przygotowanie: do ćwiczenia wykorzystujemy wcześniej wyklejoną linię na podłodze oraz oznaczenia wykonane z żółtej i niebieskiej kartki A4. Do przeprowadzenia ćwiczenia potrzebujemy kart z epizodami z życia partyzanta (zał. 3.). Z kart korzysta wyłącznie osoba prowadząca zajęcia. Uczestnicy są słuchaczami, biorą udział w dyskusji i dokonują wyborów, zajmując miejsca w odpowiedniej części sali.
- Opis zestawów kart: 13 kart oznaczonych literami i cyframi. Każda karta zawiera opis epizodu z życia partyzanta oraz dwie opcje decyzji do wyboru, są one oznaczone kolorem **żółtym** i **niebieskim**. Przy opcjach znajdują się kolejne litery i cyfry — po rozważeniu przez uczniów podanych możliwości, prowadzący odczytuje kolejną kartę, według wskazanego oznaczenia.
- Ćwiczenie:
  - a. Zadajemy pytanie uczniom: Czy wybory, których dokonujecie dzisiaj pokrywają się z przekonaniem waszych rówieśników żyjących w czasie wojny? Czy są tak samo trudne?
  - b. Odczytujemy kartę ze wstępem (zał. 3.), następnie odczytujemy część **WYBÓR**, gdzie znajdują się dwa warianty decyzji oznaczone jako **A1** i **A2**. Każdy z uczestników samodzielnie podejmuje decyzję, jeżeli decyduje się na rozwiązanie **A1**, zajmuje miejsce po **żółtej** części sali, jeżeli opowiada się za rozwiązaniem **A2**, siada po **niebieskiej** stronie.
  - c. Podejmujemy dyskusję na temat dokonanych wyborów, możemy zadać uczestnikom pytania: Dlaczego zajęliście takie stanowisko? Jakie konsekwencje wiążą się z podjętą decyzją? Co może zdarzyć się później? Czy wasz punkt widzenia jest wyrazem lojalności wobec siebie, osób bliskich, Ojczyzny? Zadajemy pytania pobudzające uczestników do spojrzenia na poruszaną kwestię z innego punktu widzenia oraz do powtórnego rozważenia swojej decyzji — niezależnie od dokonanego wcześniej wyboru. Uczestnicy mają czas na dokonanie ponownej decyzji oraz na ewentualną zmianę miejsca.
  - d. Prowadzący przechodzi do odczytania kolejnej karty — jeżeli więcej uczestników jest po stronie **żółtej**, powinniśmy odczytać kolejny epizod z karty oznaczonej jako **A1**. Jeżeli więcej uczestników znajduje się po stronie **niebieskiej**, odczytujemy epizod z karty oznaczonej jako **A2**.
  - e. Kolejne kroki są powtarzalne w sekwencji: odczytanie epizodu z karty i dwóch wyborów oznaczonych kolorem — decyzja uczestników, który wariant wybierają — dyskusja — ponowna ocena możliwości i ewentualna zmiana decyzji — odczytanie epizodu z kolejnej karty, zgodnie z wyborem większości uczestników.
  - f. Po odczytaniu wszystkich kart ponownie zadajemy pytanie: Czy wybory, których dokonujecie dzisiaj są takie same jak postawy młodych ludzi podczas wojny? Jakie konsekwencje swoich czynów ponosili młodzi ludzie podczas wojny? Czy ponosili je również ich najbliżsi? Jakie konsekwencje ponosicie Wy w swoich wyborach? Czy rozciągają się one na najbliższe otoczenie?

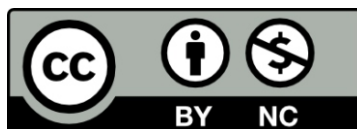
4. Komiksowe analogie (10 min.)

- Przygotowanie: plansze z fragmentami komiksu kładziemy na podłodze awerssem do dołu. Uczestników dzielimy na 5 grup, którym rozdajemy czyste kartki i długopisy.
- Ćwiczenie: każda grupa wybiera jedną planszę i ją odczytuje. Uczestnicy w grupach zastanawiają się w jakich współczesnych sytuacjach odnajdują analogie do wydarzeń z życia „Inki”. Zapisują swoje pomysły, po czym prezentują je na forum. Inicjujemy dyskusję.

5. Piramida wartości (15 min.)

- **Przygotowanie:** każdemu uczestnikowi rozdajemy długopis i 5 karteczek typu in-post. Do ćwiczenia niezbędne będą również: piramida wartości – pusta (zał. 5.) – liczba kopii równa liczbie uczestników oraz piramida wartości „Inki” (zał. 6.).
- **Ćwiczenie:**
  - a. Każdy uczestnik samodzielnie zapisuje na karteczkach typu in-post pięć wartości, które są ważne w jego prywatnym życiu – jedna wartość na jednej karteczce.
  - b. Rozdajemy uczestnikom piramidy wartości – puste (ważne, aby zrobić to w czasie, gdy uczestnicy uzupełnią karteczki). Uczestnicy przyklejają karteczki na piramidach według własnego odczucia: na górze piramidy umieszczają wartość, która jest w ich życiu najważniejsza.
  - c. Uczestnicy odczytują swoje piramidy. Wypisujemy wszystkie wymienione wartości na tablicy/flipchartcie. Podkreślamy pięć wartości, które powtarzały się najczęściej.
  - d. Rysujemy na tablicy/flipchartcie pustą piramidę. Uczestnicy wspólnie uzupełniają ją wartościami, które powtarzały się najczęściej w indywidualnych piramidach.
  - e. Wieszamy/przyklejamy w widocznym miejscu piramidę wartości „Inki”. Uczestnicy porównują piramidę wartości „Inki” ze wspólnie ułożoną uogólnioną piramidą wartości młodych ludzi. Zadajemy pytania: Które wartości są takie same? Które są inne? Dlaczego piramidy się różnią/są takie same? Dlaczego „Inka” stawiała Ojczyznę na pierwszym miejscu? Czy na hierarchię wartości mają wpływ czasy, w których żyjemy?
  - f. **Patriotyzm (15 min.)**
- **Przygotowanie:** brystol wieszamy w widocznym miejscu; materiały (markery/mazaki, nożyczki, klej/taśma klejąca, gazety) rozdajemy uczestnikom.
- **Ćwiczenie:** uczestnicy tworzą kolaż odnoszący się do słowa PATRIOTYZM. Ich skojarzenia powinny odnosić się do patriotyzmu w kontekście czasu wojny oraz współczesnego znaczenia tego słowa. Uczestników można podzielić na dwie grupy, które stworzą oddzielne kolaże. Na zakończenie zajęć uczestnicy prezentują swoje prace. Inicjujemy dyskusję podsumowującą całe warsztaty.

Licencja CC: Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 3.0 Polska

Projekt „INKA – PAMIĘĆ – PATRIOTYZM”
dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w ramach Programu Patriotyzm Jutra.

Pistolet Vis wz. 1935 produkcji Polskiej

Niemiecki karabinek Sturmgeschütz 44

Niemiecki pistolet maszynowy MP-40

Pistolet maszynowy PPSz wz. 1941

Pistolet Sowiecki Tuła -Tokariew wz. 1933

Niemiecki karabin maszynowy MG 34

Sowiecki Karabin samopowtarzalny SWT

Sowiecki karabin maszynowy DP

Szeregowy polskiej organizacji niepodległościowej

Terminu „Żołnierze Wyklęci” po raz pierwszy użyto w latach 90. podczas wystawy, zorganizowanej na Uniwersytecie Warszawskim, a dotyczącej oddziałów niepodległościowych walczących na terenie Mazowsza i Podlasia z Armią Czerwoną. 5. i 6. Brygada Wileńska Armii Krajowej działały na terenie Podlasia i Pomorza, walcząc z oddziałami Milicji Obywatelskiej, Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego. „ludowego” Wojska Polskiego oraz armii sowieckiej. Mimo trudnej sytuacji polskich oddziałów trwały one na posterunkach, oczekując na pomoc Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie i oddziałów alianckich. Opowiadając historię żołnierzy niepodległościowych 5. i 6. Brygady Wileńskiej AK, nie sposób nie zwrócić szczególnej uwagi na postać Danuty Siedzik „Inki”. Pełniła ona funkcję sanitariuszki i łączniczki oddziału dowodzonego przez mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszkę”. Schwytała przez Urząd Bezpieczeństwa, przesłuchiwana i dręczona w gdańskim więzieniu, 26 sierpnia 1946 r. została rozstrzelana wraz z innym żołnierzem V Brygady Feliksem Salmonowiczem „Zagończykiem”, nie wydawszy swoich towarzyszy. Miejsce pochówku ciała przez ponad 70 lat było nieznane, a propaganda komunistyczna skutecznie uniemożliwiała odszukanie grobów polskich bohaterów. Dopiero w wolnej Polsce odkryto pochówek obu partyzantów i dokonano ekshumacji, organizując im uroczysty pogrzeb. Żołnierze podziemia niepodległościowego używali broni sowieckiej i niemieckiej, w większości zdobycznej. Mundury żołnierzy podziemia są charakterystyczne ze względu na takie elementy jak ryngraf z wizerunkiem Matki Boskiej Ostrobramskiej. Okres antykomunistycznej działalności oddziałów niepodległościowych datuje się na lata 1944-1952, chociaż pojedynczy partyzanci ukrywali się jeszcze do lat 60.

WSTĘP

Każdego dnia stajemy przed różnymi dylematami i wyborami. Co kupić sobie za kieszonkowe, co zjeść na śniadanie, jakie spodnie włożyć do szkoły/pracy. To nasze codzienne wybory, mające wpływ na wydarzenia reszty dnia. Czy wybory czasów wojny są zbliżone do naszych, w świecie teraźniejszym? Czy potrafimy wczuć się w sytuację osób, które dokonywały wyborów nie w kwestii mody czy żywienia, a w kwestiach życia i śmierci? To, jakie decyzje podejmowali, wyznaczało dalsze losy ich życia, po której stronie barykady się opowiadali. I rzuca na to, jak dzisiejsze pokolenia patrzą na ich działalność i losy.

HISTORIA: Od 1939 roku toczy się wojna. Zmieniają się okupanci na naszych ziemiach. Najpierw mamy do czynienia z Niemcami, potem z sowietami, ponownie z Niemcami i w 1944 r. na terytorium Polski wkraczają ponownie Sowieci. Chwilowa nadzieja na wyzwolenie zastąpiona jest strachem przed czerwonym okupantem. 5 lat wojny i ciągłego strachu nie zakończyło się w momencie wycofania się oddziałów niemieckich. Teraz nadszedł czas walczyć z nowym złem. Naszą postacią jest Hanna Mazurkówna. Nastolatka, której rodzice za działalność w strukturach AK zostali aresztowani. Hanna nie wie jaki dalszy los spotkał rodziców. Pod jej opieką pozostało młodsze rodzeństwo – Jagoda i Zosia. Mając świadomość zagrożenia i utratę bliskich musimy dokonać pierwszego wyboru.

WYBÓR

A1: Czy przyłączyć się do oddziału partyzanckiego i walczyć o wyzwolenie Polski?

A2: Przyjąć ofertę pracy w Nadleśnictwie, zarabiać na utrzymanie siebie i rodzeństwa?

A1

Hania udaje się do oddziału partyzanckiego z prośbą o to, by przyjęli ją do oddziału. Wybiera pseudonim „Mila” składa przysięgę na wierność niepodległej Rzeczypospolitej Polskiej. Hania ma zostać wysłana na kursy przysposabiające ją do pełnienia funkcji sanitariuszki. Jednak przedtem ma wykonać pierwsze zadanie: we wsi nieopodal miejsca stacjonowania oddziału znajduje się magazyn, w którym znajduje się ocieplana odzież, prowiant i amunicja dla walczącego wojska. „Mila” wraz z jeszcze jednym żołnierzem ma to wszystko dostarczyć do oddziału. Udają się na miejsce, jednak po chwili spostrzegają, iż wioska jest obstawiona przez żołnierzy Armii Czerwonej, którzy wyprowadzają mieszkańców z chałup na plac. „Mila” chowa się do szopy jednak zostawia ślady na świeżym śniegu. Po śladach do Hanki dociera żołnierz sowiecki i wyprowadza ją z szopy, pakuje wszystkich mieszkańców do ciężarówek, które ruszają w kierunku miasta. W połowie drogi dochodzi do strzelaniny. Przed pierwszą ciężarówką eksploduje pocisk, padają strzały i z lasu wychodzą żołnierze z orzełkami z koroną na czapkach, strzelając do sowieckich żołnierzy, którzy w popłochu cofają się do lasu. Przeżrana Hania wyskakuje z ciężarówki i widzi rannego żołnierza na ziemi. Stara mu się pomóc, mimo drżących dłoni i strachu. Pierwszy raz widzi wojnę z tak bliskiej odległości. Huk wystrzałów, eksplozji, krzyki rannych wywołują w niej uczucie przerażenia. Po skończonej walce do Hanki podchodzi dowódca oddziału partyzanckiego, pytając, czy w dalszym ciągu chce należeć do oddziału.

WYBÓR

B1: „Mila” pozostaje w oddziale. Jest jeszcze bardziej przekonana o słuszności swojego wyboru.

B2: „Mila” nie przyłącza się do oddziału, wraca do rodzinnego domu, z którego już od dawna nie ma żadnych wieści.

A2

Hania idzie do pracy w nadleśnictwie, gdzie otrzymuje pracę wypisując kwity na transport drzewa. Siostry Hanki są razem z nią, uczą się i mają dach nad głową. Idylla trwa tylko chwilę. Po dwóch tygodniach na teren nadleśnictwa wjeżdżają ciężarówki z żołnierzami sowieckimi. Aresztują wszystkich pracowników nadleśnictwa za pomoc polskim partyzantom. Hania siedząc w ciężarówce widzi jak jej siostry są wyprowadzane do samochodu i jadą w przeciwnym kierunku. Ciężarówka z Hanią i aresztowanymi ludźmi jadą w kierunku miasta. Po pewnym czasie dochodzi do strzelaniny. Przed pierwszą ciężarówką eksploduje pocisk, padają strzały i z lasu wychodzą żołnierze z orzełkami z koroną na czapkach, strzelając z broni do sowieckich żołnierzy, którzy w popłochu cofają się do lasu. Przerażona Hania wyskakuje z ciężarówki i widzi rannego żołnierza na ziemi. Stara mu się pomóc, mimo drżących dłoni i strachu. Pierwszy raz widzi wojnę z takiej odległości. Huk wystrzałów, eksplozji, krzyki rannych wywołują w niej uczucie przerażenia. Po skończonej walce do Hanki podchodzi dowódca oddziału partyzanckiego, pytając, czy nie chciałaby się przyłączyć do oddziału partyzanckiego bo potrzebują sanitariuszki.

WYBÓR

B1: „Mila” przyłącza się do oddziału. Jest przekonana o słuszności swojego wyboru.

B2: „Mila” nie przyłącza się do oddziału, wraca do rodzinnego domu.

B1

„Mila” w oddziale odnajduje swoje miejsce. Dowódca wysyła ją na kursy dodatkowe, które kształcą ją w kierunku opatrywania rannych. Razem z oddziałem maszeruje polami i lasami. Dzielnie znosi trudy partyzanckiego życia. Braki w zaopatrzeniu, zimno i ciągłe obławy ze strony sił przeciwnika dawały do myślenia żołnierzom i dowódcom. Po jednej z narad, dowódca oddziału partyzanckiego zbiera wszystkich żołnierzy i opowiada o tym, iż dowództwo nie ma możliwości dalej zaopatrywać ich w prowiant, amunicję, nie ma nawet dalszych rozkazów. Władze komunistyczne proponują amnestię, czyli wymazanie win dla żołnierzy którzy się ujawnią. Dowódca daje taką możliwość wszystkim swoim ludziom. Przed naszą bohaterką postawione zostaje kolejny wybór.

WYBÓR

C1: „Mila” ujawnia się podczas amnestii, chociaż obawia się, że jest to pułapka.

C2: „Mila” nie ujawnia się. Zdaje sobie sprawę, że brała udział w wielu akcjach zbrojnych.

B2

Hanka nie przylącza się do oddziału. Boi się o swoje życie oraz tego, iż sytuacja z aresztowaniem może się powtórzyć. Zastanawia się czy nie iść do władz i wyjaśnić że nie ma nic wspólnego z partyzantami. Nie wie także, co stało się z jej siostrami. W domu nie zastaje żadnej z nich. „Mila” nie wie, co robić. Spotyka sąsiada, który mówi o tym, że siostry odeszły z partyzantami.

WYBÓR

F1: Hanka poszukuje oddziału partyzantów, z którymi są jej siostry.

F2: Hanka jest zrezygnowana. Postanawia się ukrywać przed władzą.

C1

Hanka wraz z kilkoma żołnierzami ujawnia się i odchodzi z oddziału. Trafia do pracy w piekarni w małym miasteczku. Pracuje bardzo ciężko całymi dniami, ale ma dach nad głową na zapleczu piekarni. Nie na długo. Pewnego dnia do miasteczka wjeżdża samochód wojskowy z żołnierzami. Hanka zostaje aresztowana za przynależność do oddziału partyzanckiego i trafia do więzienia. Rozpoczyna się proces. „Mila” po wielodniowym dochodzeniu otrzymuje najwyższy wyrok – karę śmierci. Zdruzgotana, oczekuje na wyrok w celi więzienia. Odwiedza ją obrońca. Proponuje by poprosić o łaskę ówczesnego prezydenta Rzeczypospolitej Bolesława Bieruta. Mówi, że napisze za nią prośbę, ona ma się tylko podpisać. „Mila” zastanawia się, co zrobić?

WYBÓR

E1: Hanka robi sobie wyrzuty, że musi prosić o łaskę Bolesława Bieruta, jednak składa podpis na dokumencie.

E2: Hanka nie prosi o łaskę władz komunistycznych.

C2

„Mila” nie ujawnia się i kontynuuje walkę w szeregach oddziałów. Wkrótce oddział zostaje pomniejszony o kilku żołnierzy, którzy zdecydowali się odejść. Hanka zdaje sobie sprawę, że prędzej, czy później i tak by ją aresztowano. Sowieci nie darowaliby jej takich przewinień. Oddział rusza w dalszą drogę. Pewnego dnia dochodzi do walki z „Ludowym” Wojskiem Polskim. „Mila” opatruje rannych. Wszyscy otrzymują od sanitariuszki opatrunki i niezbędne lekarstwa. W pewnym momencie jeden z żołnierzy Milicji Obywatelskiej wybiegając na skrzyżowanie zostaje ciężko ranny. Hanka z daleka rozpoznaje w nim swojego bardzo dobrego kolegę z rodzinnej miejscowości. W jej torbie pozostało już niewiele opatrunków, a strzelanina ciągnie się w nieskończoność.

WYBÓR

D1: Hanka pomaga rannemu żołnierzowi strony przeciwnej, mimo obawy, że ten ją zastrzeli gdy się do niego zbliży.

D2: Hanka pomaga tylko swoim kolegom z oddziału, zdając sobie sprawę z braków w zaopatrzeniu.

D1

„Mila” pomaga i opatruje rannego. Żołnierz patrzy z przerażeniem. Myśli, że zaraz zostanie zabity. Hanka opatruje mu ranę i zostawia jeszcze jeden opatrunek. Żołnierz, mimo bólu zapamiętuje jej twarz. Hanka niedługo po tym otrzymuje rozkaz wyjazdu w celu uzupełnienia opatrunków. Lokal, w którym ma spędzić noc jest pod stałą obserwacją Urzędu Bezpieczeństwa. W nocy zostaje aresztowana i przewieziona do więzienia. Rozpoczyna się proces. Okazuje się, że jedną z przesłuchiowanych osób jest żołnierz, któremu pomogła i opatrzyła mu ranę. Dzięki niej żyje. Niestety „Mila” otrzymuje najwyższy wyrok – karę śmierci. Zdruzgotana, oczekuje na wyrok w celi więzienia. Odwiedza ją obrońca. Dzięki łagodzącym zeznaniom uratowanego żołnierza Hanka ma możliwość złożenia prośby o łaskę ówczesnego prezydenta Rzeczypospolitej Bolesława Bieruta. Obrońca mówi jej, że napisze za nią prośbę, ona ma się tylko podpisać. „Mila” zastanawia się, co zrobić?

WYBÓR

E1: Hanka robi sobie wyrzuty, że musi prosić o łaskę Bolesława Bieruta, jednak składa podpis na dokumencie.

E2: Hanka nie prosi o łaskę władz komunistycznych.

D2

„Mila” wybiega z ukrycia jednak po chwili zawraca. Żołnierz widzi wahanie sanitariuszki, która mu nie pomaga. Zapamiętuje jej twarz. „Mila” wkrótce dostaje kolejne zadanie, musi zdobyć informacje o rannych żołnierzach ze szpitala partyzanckiego. Udaje się do wskazanego miasta. Trafia do lokalu kontaktowego, gdzie ma spędzić noc. Nie wie, że lokal jest pod obserwacją Urzędu Bezpieczeństwa. W nocy dochodzi do aresztowania i Hanka trafia do więzienia. Przez kilka dni odbywają się jej przesłuchiwanie, podczas których jest bita i poniżana. Odbywa się jej pokazowy proces, podczas którego jednym ze świadków jest żołnierz, który został ranny podczas walki. Żołnierz zeznaje, iż mimo, że potrzebował pomocy to sanitariuszka mu nie pomogła i strzelała w jego stronę. Zeznania żołnierza pogrążają Hankę, przez co otrzymuje karę śmierci. W celi obrońca proponuje jej, że napisze list z prośbą o łaskę do prezydenta Rzeczypospolitej. Mówi, że poda argumenty za tym, że była młoda, zmuszono ją do przystąpienia do oddziału. Hanka musi zdecydować, czy podpisze się pod listem do prezydenta.

WYBÓR

E1: Hanka robi sobie wyrzuty, że musi prosić o łaskę Bolesława Bieruta, jednak składa podpis na dokumencie.

E2: Hanka nie prosi o łaskę władz komunistycznych.

E1

Hanka podpisuje akt łaski. Kara zostanie zamieniona na dożywocie. W zamian Hanka musi podjąć współpracę z Urzędem Bezpieczeństwa. W wyniku czego do więzień trafiają jej byli towarzysze, przeciw którym toczą się procesy. Sama Hanka także po pewnym czasie umiera.

E2

Hanka stanowczo odrzuca tę możliwość. Twierdzi, że nie zdradzi swoich towarzyszy. Wie, że i tak nie otrzymałaby aktu łaski, a samą prośbą zaprzeczyłaby ideałom w imieniu, których tyle wycierpiała. Zdradziłaby także swoich towarzyszy broni. Komuniści nie pozwoliliby jej żyć. Do końca życia siedziałaby w więzieniu. „Mila” nie podpisuje aktu i zostaje rozstrzelana.

F1

Hanka po kilkugodzinnej wędrówce odnajduje ślad partyzantów. Odnajduje ich na leśnej polanie, gdzie odpoczywają. Rozpoznaje dowódcę. To ten sam oddział, który odbił ją z konwoju. Hanka pyta dowódcę, czy nie przyłączyły się do nich jej siostry. Dowódca twierdzi, że nie, ale ona sama może się do nich przyłączyć i przy okazji szukać swoich sióstr. Hanka zgadza się, to jedyne wyjście. Oddział, w którym służy „Mila” dokonuje kilkunastu akcji zbrojnych. Oddział rusza w dalszą drogę. Pewnego dnia dochodzi do walki z „Ludowym Wojskiem Polskim”. „Mila” opatruje rannych. Wszyscy otrzymują od sanitariuszki opatrunki i niezbędne lekarstwa. W pewnym momencie jeden z żołnierzy Milicji Obywatelskiej wybiegając na skrzyżowanie zostaje ciężko ranny. Hanka z daleka rozpoznaje w nim swojego bardzo dobrego kolegę z rodzinnej miejscowości. W jej torbie pozostało już niewiele opatrunków, a strzelanina ciągnie się w nieskończoność.

WYBÓR

D1: Hanka pomaga rannemu żołnierzowi strony przeciwnej, mimo obawy, że ten ją zastrzeli gdy się do niego zbliży.

D2: Hanka pomaga tylko swoim kolegom z oddziału, zdając sobie sprawę z braków w zaopatrzeniu.

F2

Hanka nie odszukuje oddziału. Postanawia na własną rękę odnaleźć siostry. Jednak samotny pobyt w lesie jest bardzo trudny. Skończyły się jej skromne zapasy żywności, w dodatku jest bardzo zimno. Hanka jest na skraju wyczerpania. Nad ranem, gdy przemarznięta i wygłodzona Hanka przedziera się przez gęstwinę dostrzega ruch między drzewami. W pierwszej kolejności myśli, że mogą to być Sowieci. Jednak gdy podchodzi bliżej okazuje się, że to szpital polowy założony przez partyzantów. Otrzymuje pożywienie, rozgrzewa zmarznięte ciało. Wkrótce pomaga rannym. Pewnego dnia Hanka rusza do lasu po grzyby. Po drodze znajduje rannego sowieckiego żołnierza. Żołnierz jest ciężko ranny. Wymaga opatrunku. Hanka podchodzi bliżej i zagląda do swojej torby sanitarnej. Nie ma w niej dużo opatrunków.

WYBÓR

D1: Hanka pomaga rannemu żołnierzowi, mimo obawy, że ten ją zastrzeli gdy się do niego zbliży.

D2: Hanka ucieka i nie pomaga żołnierzowi.

Danusia, Wiesia i Irenka wraz z mamą też musiały wyruszyć w drogę.

Najważniejszy suchy chleb.
Pakujcie po same brzegi!

A książki,
ubrania?
A rzeczy
taty?

Od chłodu gorszy głód!
Bez jedzenia nie starczy
nam sił, by tu wrócić!
A suchego chleba nikt
nam nie zabierze.

W kwietniu 1940 roku z rozkazu władz radzieckich Eugenia z córkami musiały opuścić Olchówkę. Schronienie znalazły w oddalonej o 5 kilometrów Narewce.

Gdy w czerwcu 1941 roku przeciwko ZSRR ruszył Wehrmacht, wszyscy przesiedleni poczuliby przypływ nadziei na powrót do domów. Nadzieja trwała krótko – 30 lipca 1941 roku na tablicy w Olchówce i wielu innych wsiach w okolicy zawisło obwieszczenie:

UWAGA

1. Ta wieś będzie dziś wysiedlona.
2. Każdy mieszkaniec może na przydzielonej furmance zabrać swoje ruchome mienie.
3. Na załadowanie niezbędnych ze sobą rzeczy wyznacza się dwie godziny czasu. Policjanci określą czas odjazdu. Należy podporządkować się ich rozkazom.
4. Odwiedzanie wysiedlonych wiosek, swoich pól i łąk, a także Puszczy Białowieskiej po wysiedleniu jest zabronione pod karą śmierci.

Dowódca SS i naczelnik policji – von dem Bach.

Mama, co to za
łuna za lasem?

Niemcy palą
gospodarstwa.

Olchówka płonie.

PODLASIE PŁONIE...

Wiesia i Danusia wstąpiły w grudniu 1943 roku do Armii Krajowej. Danusia złożyła przysięgę na ręce podporucznika Stanisława Wołancieja, pseudonim „Konus”, który oficjalnie był w Narewce leśniczym.

W obliczu Boga Wszechmogącego i Najświętszej
Marii Panny Królowej Korony Polskiej, kładę swe
ręce na ten święty Krzyż, znak męki
i Zbawienia.

Przysięgam być wierną Ojczyźnie mej,
Rzeczypospolitej Polskiej, stać nieugięcie
na straży Jej honoru i o wyzwolenie Jej
z niewoli walczyć ze wszystkich sił, aż
do ofiary mego życia.

Prezydentowi Rzeczypospolitej
i rozkazom Naczelnego Wodza oraz
wyznaczonemu przezeń dowódcy Armii
Krajowej będę bezwzględnie posłuszna,
a tajemnicy dochowam niezłomnie,
cokolwiek by mnie spotkać miało.

Przyjmuję cię w szeregi żołnierzy
Armii Polskiej walczącej z wrogiem
w konspiracji o wyzwolenie Ojczyzny.
Twym obowiązkiem będzie walczyć
z bronią w ręku. Zwycięstwo będzie
twoją nagrodą. Zdrada karana jest
śmiercią.

Jaki
przyjmujesz
pseudonim?

„Inka”,
panie dowódco.

Przyjmuję.
Niedługo otrzymasz
skierowanie na
szkolenie sanitarne.

Niestety kolejne potyczki grupy „Żelaznego” z milicją i UB potoczyły się już znacznie gorzej. W miejscowości Podjazdy kilku partyzantów zostało rannych i Danka musiała przędko opatrywać rany każdego z nich.

Kilka dni później „Mścistaw” żegna się z żołnierzami

Siostra ma
dokąd iść?

A, pojedę
do dalszej
rodziny. Od
dzieciństwa
mnie nie
widzieli. Tak
chyba będzie
dobrze.

Zatem z Bogiem, siostra.

„Inka” zdobyła dokumenty na nazwisko
„Ina Zalewska” i wyjechała do wsi Nierośno,
gdzie wróciła do nauki w miejscowym gimnazjum.

Języka francuskiego Danusię uczyła Helena
Tymińska – jej własna babcia, która pracowała
w Nierośnie jako nauczycielka. Nikomu nie
wyszło, że Danka jest jej wnuczką.

Danusia tej pracy domowej już nie odrobiła.

Na następną lekcję należy
rozpisać koniugację tych
czasowników w czasie
teraźniejszym.

Musiąca uciekać z Nierośna,
bo szukała jej UB.

WYROK

...skazuje oskarżoną
Siedzikównę Danutę,
pseudonim „Inka”,

NA DWUKROTNA
KARĘ ŚMIERCI,

UTRATĘ PRAW PUBLICZNYCH
I OBYWATELSKICH PRAW
HONOROWYCH NA ZAWSZE

ORAZ PRZEPADEK
MIENIA NA RZECZ
SKARBU PAŃSTWA.

Jutro zredaguję prośbę
o łaskę do Prezydenta
Bieruta! Może on się ulituje!

Nie...

